

HORTOBÁGY.

DEBRECZENI HETILAP

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALOMMAL.

12. szám.

Első évfolyam. 1862.

Jul. 18.

Julius elsejétől kezdve
folyvást előfizethetni a

„Hortobágy“

jul.—decz. félelvi folyamára.

*Előfizetési ár, helyben házhoz hor-
dással, vagy vidékre postán küldve,
2 frt. 50 kr.*

Sz. k. Debreczen város árvái javára
Mária Terézia ő felsége által alapított
árvarartó pénztár
ügyének jelenlegi állása
s történelmi előadása.

Folyó 1861-dik évi juliushó 1-ső s ezt kö-
vetett napjain itt Debreczenben a városháznál egy
királyi bizottmány működött, hogy végrehajtsa a
város árvarartó pénztárának kétfelé osztását;
egyik fél a római katolikus, másik fél a helvét
és ágostai hitvallásu protestansok részére külön
szakíttatván.

Ezen kétfelé osztásra vonatkozólag, 1861.
aug. 14-ről, 47,721. szám alatt küldetett volt a
magyar királyi helytartótanácsból egy intézvény,
Debreczen város akkori alkotmányos előjárásá-
gához.

Az említett intézvény tartalma ez:

„Ő cs. k. apostoli felsége, 1861-dik évi ja-
nuár 5-kén kelt legmagasabb elhatározásánál fogva
Debreczen városában, a város kezelése alatt
álló, Mária Teréziaféle árvaalapítványból, két

elkülönített árvanevelő intézetek felállítása
engedélyeztetett; egyik római katolikus, másik
helvét és ágostai hitfelekezetű árvák számára;
ugyanazon vallásfelekezetű egyének általi kezelés
és felügyelet mellett. Egyszersmind, legkegyel-
mesebben megparancsolni méltóztatott, hogy ezen
árvaházak életbeléptetése felett, ezen magyar ki-
rályi helytartótanács intézkedjek; különösen pe-
dig az ezen intézetet illető alapítványi összegek
kiderítése, biztosítása s kezelése iránt gondoskod-
jék. — Eme kegyes határozat további foganato-
sítása tekintetiből, mindenekelőtt szükségesnek ta-
láltatott, emez öszvesítve kezelt vagyon elkülöni-
tését eszközölni; minek folytán egy bizottmány
összeállítása elrendeltetett, mely ezen elkülönítést
minden törvényes kellékek betartása mellett esz-
közölni fogja.“

Ezen bizottmány elnökeül akkor kineveztetett
Váradai Szabó János ur, m. k. helytartótanácsos.

A m. k. helytartótanács ugyanakkor egyuttal
a tiszántuli superintendens urhoz is megküldötte
az említett intézvényt, azon hozzáadással, hogy

„addig is, mig ezen bizottmányi munkálatok
eredményéhez képest az illető árvaházak vagyona
tüzetesen megállapítva leend, az ezen intézkedés-
ről egyidejüleg értesített főtiszt. Máday Károly,
tiszamelléki ágostai hitvallásu superintendens ur-
ral egyértelmüleg, ezen intézet életbeléptetése s
belszervezetére nézve tanácskozáván, az e részben
megállapítandók felől a m. k. helytartótanácsot ér-
tesitse.“

Tiszántuli superintendens főtiszt. Balogh Pé-
ter ur ezen intézvény folytán felkérte akkori pol-
gármester tek. Kiss Lajos urat, hogy a debreczeni
árvarartó intézetről s annak pénztáráról az ügy
állásához képest, adjon oly felvilágosítást, mely

nek következtében mind a m. kir. helytartótanács-hoz beadhassa felterjesztvényét, mind a körülmények szerint superintendens Máday Károly ural is értekezessék.

Ez idő alatt Debreczen város akkori alkotmányos képviselőtestületének 1861-dik okt. 23. tartott közgyűlésében, a magyar királyi helytartótanács fentebb közölt s 47,721. sz. alatt kelt intézvénye felolvasatott; s ugyanazon okt. 2-kán tartott közgyűléséből 6444. sz. alatt a m. k. helytartótanács-hoz egy felterjesztvény küldetett.

Minthogy a debreczeni képviselőtestület ezen felterjesztvényében a Debreczen város árvái javára Maria Terézia ő felsége által alapított árvatartó pénztár ügye, kezdettől fogva a legujabb időkig, egész részletességben s történeti hűséggel elő van adva: legczélszerűbbnek véltük ezen felterjesztvényt szóról szóra közleni.

Nem teszünk legkisebb egyéni észrevételt sem, hagyjuk a dolgot mindenkinek saját belárási és ítélőtehetségére.

Szabad kir. Debreczen város képviselőtestületének 1861. okt. 2-kán tartott közgyűléséből 6444 sz. alatt kelt Felterjesztvénye a magyar királyi helytartótanács-hoz.

Nagyméltóságú magyar királyi helytartótanács! Ha árvatartó pénzalapunk ügye 85 évi tárgyalás után oly módon döntetnék el, mint az a f. évi aug. 14-kéről 47,721. szám alatt kelt leirat-tal tudunkra adatott, ez által törvényhatósági jogainkon a legérzékenyebb sérelem ejtetnék.

Minthogy azon javaslat, mely elintézés alapjául szolgált, alkotmányellenes uton, városi képviselőtünk kihallgatása nélkül keletkezett, kötelességünknek tartjuk az ügy valódi helyzetéről következőkben tenni felvilágosító jelentésünket:

Mindenekelőtt a kérdéses pénzalap keletkezését illetőleg szükségesnek látjuk részletesen felemlíteni, miszerint az egy, a város közönsége által a kincstárnak adott kölcsönből vette eredetét.

Ugyanis a kincstár 1760. máj. 14-kéről kelt köteleztvény mellett, az akkori rendkívüli szükség fedezésére 30,000 rfrtot vett fel költsön a város közönségétől.

Később 1774-dik évben a városi előjáróság

ezen összeget el engedte, illetőleg az a feletti szabad rendelkezést Maria Terézia királyné ő felségének felajánlotta. — Ő felsége pedig ezen összeget a városi közönség rendelkezése alá, a városi árvák javára visszabocsátotta.

Amint ugyanis az akkortájban a városi ügyek rendbehozása végett itt működött királyi biztos gr. Forgách Miklós megjelenése folytán, a nagyméltóságú magyar királyi helytartótanács Pozsonyból 1775-dik évi jan. 26-káról kelt intézvényével, minden, az érintett jelentésben foglalt ügyekben intézkedett, ez alkalommal az intézvény 53-dik pontja alatt a kérdéses összeget illetőleg, szóról szóra következőleg rendelkezett:

„Minthogy Debreczen városa a felséges királyi kincstárnál volt 30,000 rfrnyi követelését ő felsége szabad rendelkezésére felajánlotta: ő felsége, ki anyai gondját, s cs. kir. gondoskodását kedvelt Magyarországa java előmozdítására kiterjeszteni soha el nem mulasztotta, legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott: hogy ezen összeg, egy a városban, a város szomszédos részei használatára is, (in civitate ad rationem etiam vicinarum ejusdem civitatis partium:) felállítandó árvaintézetre olymódon fordítsassék, hogy:

1-ször. Ezen árvaintézet részére a római kath. vallású polgárok részére háztelkekül kiosztani rendelt térségen, kellő nagyságu telek jelletessék ki. —

2-szor. A kamatok mindaddig tőkésíttessenek, míg oly összeg nem áll elő, mely a kívánt czélra alkalmas épület előállítására elegendő lesz.

3-szor. A kérdéses épület terve, a költségvetéssel együtt, a magyar királyi udvari kamara utján mielőbb felterjesztessék.“

Igy keletkezett az árvatartó-alapítvány varga utcza elejéni azon háza, mely hosszas időn át a tiszántuli kerületi tábla által tartatván haszonbérben, közönségesen táblaház néven ismeretes, s mely jelenleg haszonbérfizetés mellett a katonai kincstár által használtatik.

Nem tartjuk feleslegesnek, a később történetek könnyebb megérttetése végett ezen helyen felemlíteni, miszerint gr. Forgách Miklós, ki mint

felebb is említettük, 1774-dik év táján városunkban királyi biztosi minőségben működött, azon rendeletet kapta, hogy az akkori varga utcza kapu előtti térséget házzal nem bíró róm. katholikus vallásu lakosok részére házhelyeknek osztassa ki. Minthogy azonban többszöri hirdetés daczára is telekvásárlásra három róm. kath. lakosnál több nem jelentkezett, s így a kijelölt térség nagy része üresen maradt, kétségtelenül a királyi biztos jelentésének ide vonatkozó része szolgáltatott okot arra, hogy az árvaintézet épületének épen ezen üres telken leendő felállíttatása lön elrendelve.

Mint szorosan a dologra nem tartozó, de megtörtént dolgot azt is felemlítjük, hogy 1782. évben gr. Buttler, a királyi adományképen felkért bárdányi uradalom árát kifizetendő, Debreczen városnál volt bizonyos 60,000 forint tökekövetelését felmondotta, s minthogy a város rögtön kész pénzzel nem fizethetett, gr. Buttlernek csak 30,000 forintot adott, 30,000 forint pedig mint ő felsége által a debreczeni árvatartó-alapítvány javára fordíttatni rendelt összeg, 1782-dik évi ápr. 16-kán a kincstár részéről gróf Buttlernek a bárdányi uradalom árába betudatott.

Az árvatartóalapítvány pedig ezen kölcsönös kiegyenlítés folytán oly módon kárpótoltatott, hogy a város részéről a kincstárnak 1779-dik évi máj. 1-ső napján ujabban adott 37,500 rforint kölcsönből 30,000 frt. 4% tőke azon alapítványra utaltatott, s midőn a fentebbi kölcsön kamatai évenként adóba betudattak, az évenként két ízben tartott computus után, az alapítványi tőke kamatai, a város által az árvatartó pénztár részére kifizelttek.

Az ily módon alapított s kezelt pénztár célszerű kezelés mellett annyira gyarapodott, miszerint a mellett, hogy a kérdéses telken időközben a táblaház névén ismert épület létrehozott, a kamarai számvevőség által bezárólag 1824-dik évig felülvizsgált és helyben hagyott számadások szerint már ez időben 125,202 frt. tőke összeggel rendelkezhetett.

Ily körülmények között a n. mélt. magyar királyi helytartótanács eljöttnek látta az időt, hogy az árvaintézet szervezése iránt lépések tétessenek, s 1827-dik évi apr. 10-ről 8805. szám

alatt kelt leiratával oda utasította a tanácsot egyrészt, hogy azon összeg után, melylyel a fentebbiek szerint az árvatartó pénztárnak adós, jövőre 6% kamatot fizessen, más résztől pedig, hogy — miután az intézet részére szükséges házmár elkészült — annak belső helyiségeit a nagyváradai megyés püspökkel egyetértőlegesen gyalakíttassa át, hogy abban legalább 14 r. kat. árva elhelyezésére elegendő férőhely legyen, megrendelven egyszersmind, hogy az épület átalakítására vonatkozó terv, a költségvetéssel együtt, valamint az árvaintézetben szükséges felügyelő és szolga személyzet fizetését tárgyazó javaslat is, helybenhagyás végett felterjesztessenek.

E szerint bárha egy, az 1776-dik évi sept. 9-kéről 4554. szám alatt kelt, a a Forgách királyi biztos jelentése folytán történtkülönböző intézkedések ellen intézett felírtára válaszoló intézvény 8-dik pontjában, még magok az eredeti alapítvány szellemével ellenkezőleg intézkedett kormányközlegek által kimondatott is, hogy ezen árva intézetbe nem katholikus árvák is felvételhetnek: már 1827-dik évben mint a fentebbi leiratból kivehető, az volt a n. mélt. magyar királyi helytartótanács törekvése, hogy ezen intézet, minden más felekezeti kizárásával, csupán csak katholikus árvák részére szerveztessék; az azon időben más vallásfelekezetek iránt türelmetlen egyházi rend befolyása alatt oly magyarázat adatván az alapítványi intézkedésnek, hogy miután az intézet részére a róm. kath. lakosok közt kiosztatni rendelt, de el nem kelt üres telkek adományoztattak: maga az intézet is elég alaptalanul katholikusok részére alapítottnak tekintett.

Méltán megütöközván az akkori előjáróság ezen egyoldalú intézkedésén, az alapítvány szellemében ütköző ezen balmagyarázat ellen 1827. évi jun. 27-kén tartott közgyűléséből felterjesztést intézett a m. kir. helytartótanácsához, honnan 1830-dik évi sept. 21-kéről 23,879. szám alatt kelt intézvényében kijelentetvén, miszerint az intézetnek csupán katholikus árvák részére leendő szervezésétől az alapítványnak a fentemlített magyarázat szerinti szellemét tekintve, eltérni nem lehet: egyszersmind az egész tanács fizetésének

betiltását tárgyazó fenyegetés mellett, az 1827-dik évben kibocsátott fentebbi rendelet fogantatása ujlag elrendellett.

Ekkor a tanács 1830-dik évi okt. 30-káról 6277. szám alatt kelt felirattal ő felségéhez folyamodott, kérvén, hogy az alapítvány szellemébe ütköző ezen ferde magyarázatot megsemmisítvén, az alapítványi összegnek az eredeti czélnak megfelelő módon leendő kezelését megengedni kegyeskedjék.

Egyszersmind arról, hogy ő felségéhez ily kérelem intézete, a n. mélt. magyar királyi helytartó tanács 1830. decz. 4-kén 6872. szám alatt kelt felterjesztésben oly kérelemmel értesítetett, hogy a kérdéses ügyet ő felsége legfelsőbb elhatározásaig függőben hagyni méltóztatnék.

Utóbb 1832-dik évi febr. 15-kéről 940. szám alatt nádor ő felsége közbenjárása kérelettel ki, hogy ezen ügynek — eltekintve a felekezettességtől — köz megnyugovásra leendő elintéztetését legfelsőbb helyen kieszközölni méltóztatnék.

Egyszersmind ugyancsak 1832-dik évi febr. 18-káról 992. szám alatt a nádor ő felségéhez intézett felirattal egyezőleg, a n. mélt. m. kir. helytartótanács is ujlag megkérletett, hogy ezen ügynek a város által felterjesztett javaslat értelmében leendő megoldását kieszközölni méltóztatnék.

Ezen legutóbbi felirat után kérdéses ügy tárgyalása az alkotmányos kormányzat időszakában többé szönyegre nem hozatott.

Most utólagosan, midőn ezen tárgyalás ujlag felélesztetett, úgy jöttünk nyomára, hogy volt polgármester Csorba János ez ügyben 1854-dik évben elnökileg javaslatot tett, hogy azonban az, minő irányu volt, nem tudhatjuk, minthogy az idevonatkozó iratokat, melyek levéltárunkban fel nem találhatók, hihetőleg eltávozásakor, több más kényesebb természetű iratokkal együtt, melyeket az utódoktól eltitkolni akart, magával elvinni, vagy megsemmisíteni tanácsosabbnak tartotta.

Csorba János volt cs. kir. polgármesternek épen ezen elnöki javaslatára történik hivatkozás a feloszlatott észak biharmegyei hatóság 1860. évi márt. 28-káról 326-dik szám alatt kelt ren-

deletében, melyben a város, a volt n.-várad helytartósági osztály 1860. jan. 19-kéről 19,097. szám alatt kelt leirata alapján arról értesítetett, miszerint az osztrák cs. kir. belügyminiszterium 1859-dik évi nov. 27-kéről 11,782. szám alatt kelt bocsátványa szerint ő felsége kimondani méltóztatott, hogy a Debreczenben felállítandó árvaintézetbe ne csak katolikus, hanem mindkét felekezeti evangélikus árvák is felvétethessenek.

Egyszersmind ugyanez alkalommal elrendeltetett, hogy miután ezen legfelsőbb elhatározással azon akadály, mely eddigé az árvaház szervezését gátolta — el van háritva, cs. k. helytartósági tanácsos s észak-biharmegyei főnök Várad Szabó János ur elnöklete alatt a n.-várad r. kath. püspök küldöttje, Debreczen város egy képviselője, s a n.-várad cs. k. pénzügyi ügyvédség egy küldöttje, bizottmányi tárgyalást tartván.

1-ször. Az alapítványi pénztár biztosítása iránt a kellő lépéseket tegye meg.

2-szor. Minthogy az alapítványból nemcsak a városi, hanem a szomszédos vidék árvái is részesítendők lesznek, az alapítvány jövőrei kezelését illetőleg javaslatot tegyen, valamint az iránt is:

3-szor, hogy a jelenlegi jövedelemre tekintettel, az intézet, a legfelsőbb elhatározás értelmében mi módon lenne életbe léptetendő.

Ezen rendelkezés folytán a bizottmány, nevezett megyei főnök ur elnöklete alatt megalakult, részt vevén abban a n.-várad latin szertartású püspökség részéről czimzetes püspök Fogarassy Mihály ur ő méltósága, — a n.-várad cs. kir. pénzügyi ügyvédség részéről Csáthy Károly ügyészégi segéd, a város részéről akkori polgármester Szőlőssy János; előadóul akkori tanácsnok Leidenfrost Gyula alkalmaztatván.

Ezen bizottmány az elrendelt előkészületeket 1860. Junius 5-kén megkezdvén, ugyanazon évi jul. 3-kán tartott tanácskozmányában következő végleges megállapodásra jutott:

1-ször. Különböző vallásfelekezeti gyermekeknek egy intézetben neveltetését czélszerűnek nem tartván, az alapítvány megosztását elkerülhetetlenül szükségesnek kimondotta.

2-szor. A megosztási arányt illetőleg helyet-

tes polgármester Szölössy János indítványára azon javaslatban állapotott meg a bizottmány, hogy az, nem tekintve a lelkek számát, fele részben a róm. kath. felerészben pedig a két felekezeti evangélikusokat illesse.

3-szor. A meglevő ház a r. kath. alapítványának, a ház után való föld pedig a protestans résznek birtokába menjen.

4-szer. Hogy mindkét alapítvány sz. k. Debreczen város felelős kezelése alatt maradjon.

5-ször. Hogy mindkét alapítványt illetőleg, az illető felekezetek, külön alapszabályokat dolgozván ki, azok hatósági megerősítése után, az árvanevelő intézetek életbe léptessenek.

6-szor. Hogy vidéki árvák csak akkor vétesenek fel, ha debreczeni folyamodók nem lennének, s ily esetben közelebbi községekbeli árváknak, a távolabb községbeliek felett előny adassék.

Ezen bizottmányi javaslat az, melynek ő felsége által, folyó évi jan. 5-kén történt megerősítéséről a város közönsége, a n. mélt. magyar királyi helytartótanács folyó évi aug. 14-kéről 47,721. szám alatt kelt intézvényével oly hozzáadással értesített, hogy az alapítványi vagyonnak az érdekelt felek a kincstári ügyészség közbenjöttével leendő elkülönítése iránti intézkedésre, fent említett helytartótanácsos ur fog leküldetni.

Ez a debreczeni árvatartó alapítvány keletkezésének, s az ezen ügyben mai napig történt tárgyalások története, melynek kiegészítéseül még szükségesnek tartjuk felemlíteni, miszerint az eredetileg 30,000 forintban keletkezett, s a jelen század elején bekövetkezett pénzválság idejében 12,000 forintra csökkent alapítvány jelenleg egy házzal, annak külső telkével, és 225,570 forint 90 kr. tőke, pénzzel rendelkezik, s így a ház és külső telek hasznából s kamatokból ez idő szerint 12,086 forint 52 kr. évi jövedelme van.

(Folyt. köv.)

Felszólítás.

Városunkat a „magyar írók segélyegylete” javára rendezendő sorsjátékon, e részben is méltóan képviseltetni ohajtva: lelkesek adományozásából könyvtárt szándékozom összeállítani, mely a sorsjáté-

kon egy értékes nyeresémtárgyat képezzen. A könyvtár, az adományozásokhoz képest kisebb vagy nagyobb értékű könyvekből fog állni, egyszerűbb vagy értékesebb szekrényben.

Tisztelettel felkérek annál fogva mindenkit, hogy e czélra, könyvben vagy készpénzül adományokat tenni, s azokat ez évi aug. 15-dik napjaig hozzám juttatni sziveskedjenek.

Az egészszről nyilvánosan számolandok.

Illésy György.

(Szélcucz 2465. szám a.)

Az Isten áldása.

A gabona — az élet forrása — már nagy részben letakarított s cséplőgép, vagy ennek hiányában nyomtató lovak lába alá került. Az őszi vetések általában középszerű termést adtak s úgy látszik, hogy határinkon leginkább a kétszeres hálálta meg a gazda fáradságát.

A buza általában nagyon szép. Különösen szép szemű buzáját láttunk Harsányi Sándor urnak. Csáki Gergely uré, a kösiszegről, igen szép szemű s 176 fontos.

A tavaszi vetések közt a gyönyörűen nevedő tengeri ragadja magára tekintetünket, mely kétségtelesen dusan fogja ez idén a gazdának fáradságát s az arra tett kiadásokat jutalmazni. Debreczen homokos talaja, mint több évi tapasztalás után állithatom, leginkább rokonszenvez a tengerivel s az évről évre nagyobb mennyiségben hizlalt sertések e háládatos növényt mindinkább nagyobb becs és kelendőségre emelik. Az árpa és zabra sem lehet épen nagy panasz, ámbár sok helyen a huzamos esőszünet miatt a magvak csak embryok maradtak. A köles igen szépen mutatkozik s a szenvedélyes vadászgazda örömmel lővöldözheti a fűrjeket köles tábláiból.

A sarjuszéna is újabb tenyészert nyert a mult péntek-éji s vasárnap délutáni jótékony esőzések után s a jobb termőhelyeken arasznyinál is hosszabb füvet szemlélhetünk. Így tehát kedvező időjárás mellett talán kárpótlást nyerhetünk az anyaszénaért; de mindamellert sem reménylhetjük a szénatakarmány olcsulását, mert a közel vidékeken csaknem semmi anyaszéna nem termett. Ismerek például több szoboszlói gazdálkodót, kik még csak nem is kaszáltathatának, hanem a száraz, apró gazzá törpült füvet csakugy lábán etették le lábas jószágaikkal. Azért tehát figyelmeztetem marhatartó gazdáinkat, hogy jószágaik élelmezésére a szükséges takarmányt jóeleve beszerezzék, annyivalisinkább, mert a természet gyors érleléséből következtetve, korán beköszöntő hosszú télre lehet kilátásunk.

A dohánytermesztőkre nem vetett mostoha képet az idő. Szépen zöldel e gond és büző növény, melynek elszálló füsté — bármit mondjanak ellenségei — annyira alkalmas a savanyu pofás világ gondjainak elkergetésére.

A kajszin baraczk maholnap leérik már. Sok volt kertünkben, nagyon sok; talán ép ez okozza, hogy e gyümölcs, szokott zamatával nem bírt. Helyét már most az itt Debreczenben nyári gyümölcsök közt leginkább természetien szokott borizü- és édes alma, törzsátlan-körte, testszin-körte váltá fel. A mórabóra tulterhelve volt a fákon. A szilvák különböző nemei is érnek már. A veres szilvából sok papramorgó készülhet az idén; a bódi-szilva milliói tulterhelve csüggnek alá fáikról; ugy a berczenzei-szilvafákon is szépen mutatkozik a gyümölcs. Őszi és téli gyümölcsünk is tömérdek lenne, ha le nem fergedzenék a leszedési időig. — Szőlőinket eddig semmi csapás nem érte s megérdemli, hogy szőlészeink figyelmüket arra fordítsák, hogy a kérés későre ne maradjon; ugy a kapálást se hanyagolják el, mert Bachus isten csak a szerint mosolyog szőlősgazdáinkra, a mily áldozatot hoznak oltárára, vagyis a mily gondosan ápolgatják az életadó-nedvet eresztő bországot.

D. E.

Közélet.

A casinói választmány f. h. 10-diki ülésében, tudomásul vétetett a debreczeni polgármesteri hivatal azon értesítése, hogy felsőbb helyről érkezett leirat szerint, ezentul ugy a közgyűlés, mint a választmányi ülések ideje és tárgyai, mindig előre bejelentendők, hogy azokra biztos küldethessék. (Többi egyleteink is kaptak ilyesféle alkotmányt. Szerk.)

Casinónk 200 frtal alapító letta „magyar írókat segélyező egyesület“-nél; a főiskolának pedig, midőn ez Platowtól mintegy 400 frt. áru természetráji cikkekkel vásárolt, e célra 50 frtot ajándékozott.

Mellesleg megérintjük, hogy casinónknak évi jövedelme mintegy 2500 frt. s csak bámolni lehet, hogy ily aránylag csekély jövedelemből csak annyit is tehet, a mennyit tesz. Pedig sokkal többet kell tennie, hogy rendeltetésének megfelelhessen. Semmiféle intézeten nem fekszik annyiféle erkölcsi teher, mint a casinón; annak irodalmat és művészetet hathatósan előmozdítani, más intézeteket segélyezni, kezdeményezni, s általában a műveltséget minden módon fejleszteni, elősegíteni mulaszthatatlan kötelessége. — Annál fogva kimondjuk, hogy nézetünk szerint casinónk tagsági évdíjait elébb-utóbb emelni kell. — Pesten 50, Pozsonyban 20, Nagyváradon 12 frtot fizetnek évenként, s a debreczeni casinó feladatához képest évenként

10—10 frt. valóban nem sok. — Addig pedig szükségesnek véljük a diszes nagy szállás egy részét, (vagy a nagy termet, vagy a legbelső két kicsit különszakitva) bérbe adni, s az így megtakarított pénzből a könyvtár kiadásait nevelni.

Zenedeegyletünk f. hó 10-diki ülésében, a tanárok kérdése, hosszas vita után oda módosított, hogy 3 tanári állomásra hirdettetik pályázat, 5—500 frt. fizetés és naponként 2—2 órai kötelezettség mellett.

A zenede felszereléséhez Komlóssy Imre és Lajos urak egy hegedűt és egy brácsot adományoztak. Ugyane célra még e hó folytán hangverseny rendeztetik.

Az „emlékkert“ sorsjátékánál, a gózmalmi részvényt Pálfi Dániel polgártársunk nyerte el. Pálfi ur azonnal be is bizonyította, hogy a szerencse kedvezését megérdemli, mert a részvény átvételekor 50 frtot ajándékozott az „emlékkert“ társulatnak.

Az egyik budai városi sorsjegy Dégenfeld Imre grófnak esett nyereseményül. — Egy helybeli polgártársunk pedig 90 darab sorsjeggyel nyert — hat cserép virágot.

Folyvást érkeznek hozzánk interpellációk a színügyegyleti pályázat ügyében. Legkevésbé sem csodálkozunk, hogy ezen ügy befejeztét az illetők türelmetlenül várják; de azon igen, hogy a késedelemért a színügyegyleti választmányt látszanak okolni. A ki az ügy menetét figyelemmel kísérte, tudhatja, hogy e pályázatban a pályaművek előadása egyik elkerülhetetlen mozzanat lévén, a választmány idejében intézkedett, hogy ez megtörténjék; de az első előadás a helybeli város kapitányság által betiltatván, mire a felsőbb engedély megérkezett, akkora a kiszemelt művek előadása, a szintársulat elköltözése miatt, lehetlenné vált. — Itt tehát nézetünk szerint nem tehetni egyebet, mint bevárni a színészek visszaérkezését, a pályaművek előadatását, és csak akkor lehet a választmányt kérdőre vonni, ha az előadás után is késlekedik az eredmény kihirdetésével. — Részünkről pedig, miután az eféle kérdezősködések rendszerint egyenesen hozzánk intézettek, ez ügyben minden egyéni felelősséget, egyszer mindenkorra visszautasítunk.

Alkalmilag megemlítjük, hogy Reszler szintársulata terv szerint jövő hó 2-dik napján kezdi meg az előadásokat.

A „magyar írók segélyegylete“ sorsjátékához kibocsátott sorsjegyek már megérkeztek, és szerkesztőségünknel is kaphatók, darabja 50 krért.

Zengeiné asszonyság nőnevelésében f. hó 10-kén tartattak meg a szokásos vizsgák, szokott jó eredménnyel.

M. Szigetet nagy tűzvész látogatta meg. A szigeti tüzek által, az első m. bizt. társulat több ízben nagy mértékben volt érdekelve, s mint halljuk, eddig háromszorta többet fizetett kárpótlásul, mint a mennyi a betét volt.

Azon szoboszlói születésű Thury, ki a múlt évben Pesten az „Aranysas“ című fogadóban elfogadván, Komáromba vitetett foglyul: közelebb szabadon bocsáttatott.

Kivonatok

Debreczen város régi jegyzőkönyveiből.

(Folytatás.)

1627. 14. Mart. (Latin.) Ő Felsége meghívó levelére, a Gyulafehérváron husvét hetiben tartandó Erdély országi közönséges gyűlésre követeül elválasztattak nemes Garázda György és Ormánczó Ferencz.

April 5. 1627. (Latin.) Az isten gondviselése és segélye folytán Kerekes Tamás építő mesternek s a többi ácsok mesterének és előjárójának a templom megigazítására vonatkozó egyessége így van:

(Magyar.) „Mind a templom épületeinek végéig kész pénz for. 300 étele itala illendőképpen és öt esztendeig való szabadság ettől az 1627. számlálván, minden adó szedéstől, utza szertől üres legyen. Maga tartozik derekas dologra, maga Saláriumából két Legényt conducálni.“

27. Novemb. (Latin.) Mivel iskolánk tanulói egy eskünek aláírásával egyhanguan összeesküdtek, hogy az iskolát elhagyják, s e mi köztársaságunkból eltávoznak, ha nékiek az egyházi javadalom, mely ideiglenesen a templom ujtására fordított, pénzül meg nem térítenék; annalfogva tetszett nekünk, hogy azon javadalom, mely a mesteremberek czéheitől évenként bejönni szokott, a tiszteletes uraknak Szathmáron tartott közgyűléséből tett közbenjárására a tanulóknak visszaadassék, ns. Juhos Ferencz uram bíróságától kezdve mostan, és örök időkre. A tanács határozatából. A midőn a nemes tanács tiszteletes Putnoki

János esperes és első lelkipásztor, Zegedi János hivataltársa, és szoboszlai lelkipásztor Váczi András által ünnepélyesen tiltakozott; hogyha jövőn hasonló perpatvart támasztanak a tanulók, nem tanulóknak, de lázongóknak fognak tartatni, sőt az ilyféle összeesküvés kezdői a javadalomtől megfosztás mellett érdemlett büntetéssel fognak fenytetni; melyekről a tanács a tanulóktól reversalist kíván adatni. Mert nyilván van, hogy azok az iskola Rectora tudtán kívül, s a lelkész urak támogatása nélkül lázadtak föl a tanács ellen. Minekokaért jövőre a nemes tanács is örködni fog, miképen viseli magát minden tanuló, megbüntetvén az erkölcsteleneket, felügyelvén universitas közönségükre, ha vajon a régi szokás szerint a temetéseknél teljesítik-e köteleseégeiket, vagy azokat elhanyagolják?

Piaczi árak július 8-kán.

Közép ár: 1 pozsonyi mérő tiszta buza 4 frt. — kr. — Kétszeres 5 frt. 60 kr. — Rozs 2 frt. 50 kr. — Árpa 1 frt. 80 kr. — Zab 1 frt. 45 kr. — Tengeri 3 frt. 25 kr. — Köles 3 frt. 50 kr. — Kása 5 frt. 50 kr. — Egy mázsa szalonna 36 — 38 frt. — kr. — Egy font marhabús 20 kr.

A „Horlobágy“

szépirodalmi, művészeti, gazdasági, kereskedelmi, ipar, s általában társas életi hetilap. Megjelenik minden pénteken. Előfizetési ára máj.—decz. 8 hóra 3 frt. 30 kr., máj.—aug. 4 hóra 1 frt. 70 kr. A ki 8 hóra előfizet, az műmellékletül

a debreczeni állandó színház

diszes rajzát nyeri, Skalniczky rajza szerint. — Hirdetések jutányos díjért közöltetnek. A lap tiszta jövedelme kizárólag jótékony célra fordittatik. — Minden a lapot érdeklő közlemény a szerkesztőhöz (Széleteza 2465. sz.) intézendő.

Előfizetéseket folyvást elfogadunk, a helybeliekre nézve azon megjegyzéssel, hogy lapunk kihordója vagy bárkinél is aláírhatnak ugyan, de a pénzt csak oly egyének adják át, ki a szinügyegylet peesétjével ellátott nyugtát mutat elő.

Lapunk kihordója egy „Panaszkönyvet“ hord magával, melyet minden helybeli előfizetőnknek, kívánatára előmutatni tartozik. Kérjük a reclamatiot, vagy egyéb panaszokat e könyvbe írni.

Kiadó: a debreczeni Szinügyegylet.

Szerkesztő: Illésy György.

HIRDETESEK.

Pályázati hirdelmény.

A debreczeni zenede választmányának f. évi június 30-kán és jul. 16-kán, 35. sz. alatt hozott végzései nyomán három és pedig egy ének, egy zongora és egy vonóhangszer tanári állomás, minde-
nik 500 a. frt. évi fizetéssel, s naponként 2 órai tanítási kötelezettséggel, pályázat útján levén betöltendő, az
ezen állomásokra jelentkezők azon hozzáadással hivatnak meg, hogy képességüket és erkölcsi magokviseletét
igazoló bizonyítványaikkal felszerelt ajánlkozó leveleiket, az egylet elnökségéhez, legkésőbb f. évi szeptember
1-ső napjáig beküldeni siessenek, melytől teendőik iránt bővebb felvilágosítást nyerhetnek.

Debreczen, jul. 17. 1862.

Farkas Ferencz m. k.
elnök.

Vincze Viktor m. k.
jegyző.

Felszólítás.

A helybeli zenede részére nem új, de a növen-
dékek tanítására s gyakorlataira még használható és
jó állapotban levő két zongora szükségeltetvén: fel-
hivatnak az illető tulajdonosok, kik aféle zongorát el-
adni hajlandók volnának, hogy erre vonatkozó aján-
latukat alólirottal, legkésőbb f. évi aug. 15-kéig
közölni sziveskedjenek. — Debreczen jul. 13. 1862.

a zenede választmánya megbízásából
Komlóssy Lajos m. k.
zenede igazgató.

Kapható.

befőtt gyümölcsöket tartalmazó üvegekre, hólyag helyett a leg-
jobbnek elismert és sokkal tartósabban elkészített papiros, ju-
tányos áron, kicsiben és nagyban, Debreczenben

Gyürky Sándor

papir raktárában.

A takarékpénztár érdekében.

A f. évi július 1-ső nagjától fogva, a debreczeni takarékpénztári társulatnak f. évi
május 9-kén tartott közgyűlésén keletkezett határozata folytán, a betételek utáni kamattól 4 száztóliról, általánosságban 5 száztólira
fellebb emeltetett, azonkívül a betételek utáni kamatok, úgy a betétel mint a kivétel alkalmával, nem úgy mint eddig csak egész
hónapokról, de f. év július 1-ső napja után, fél hónapokról is, a betevők javára kiszámíttatni, és kifizettetni fognak.

Ezen, a betevőkre nézve kedvező határozat, oly kijelentéssel tétetik ezennel közhírré, miszerint a legalább egy évig fel
nem mondható tőkék után a választmány 6 száztóli kamatot is utalványozhat. Az ez iránti nyilatkozatok a takarékpénztárnál teendők.

Komlóssy Imre m. k. elnök igazgató.

Tá y Gusztáv m. k. jegyző.

57^{dik} ÁRJEGYZÉK

az „István“ gőzhengermalom gyártmányairól.

(Debreczenben költségmentesen, készpénzfizetés mellett, osztrák értékekben, kötelezettség nélkül.)

A. asztali dara nagy szemű	15 frt.	20 kr
B. ugyanaz apró	15 "	20 "
C. dara közepserű	13 "	40 "
0. királyliszt	14 "	20 "
1. lángliszt	13 "	20 "
2. montliszt	12 "	20 "
3. zsemlyeliszt	10 "	40 "
4. fehérlenyerliszt 1-ső rendű	8 "	20 "
5. ugyanaz 2-dik	7 "	20 "
6. barnakenyerliszt	5 "	40 "
Kétszereliszt	6 "	70 "
Rozsliszt 1-ső rendű	8 "	— "

Rozsliszt 2-dik rendű	5 frt.	60 kr.
00. árpakása	15 "	— "
0. árpakása	14 "	— "
1. árpakása	12 "	— "
2. árpakása	10 "	— "
3. árpakása	8 "	— "
4. árpakása	7 "	— "
Árpaliszt	3 "	— "
Lábliszt	3 "	— "
Korpa	2 "	— "
Buzaalj	3 "	20 "

Minden zsákért 1 frt. 5 kr. lefizetendő. E betétet azonban a vevő visszakapja, ha a zsákot, az elvitel napjától számított legfeljebb
3 hó alatt, hiba nélkül, bérmentesen visszaszállítja.

Debreczen 1862. Junius 19.